

Hamlet - Klim, theater Het atelier van Klim / Olga Tsjoematsjenko

standelijkheid van de 'verheven stijl' op de hoogtepunten van de voorstelling, momenten die Vasiljev als het hoogste niveau van de encenering beschouwt. Maar er is ook een belangrijk verschil. In Diderots systeem imiteert de acteur slechts de verzengende, buitenmenselijke hartstochten en hij doet dit met een zeker cynisme, bijvoorbeeld door in de pauzes de tegenspelers fluisterend te bespotten. De illusoire wereld van een voorstelling wordt enkel door de toeschouwer gecreëerd, bestaat enkel in zijn verbeelding. Vasiljev daarentegen legt de kloof tussen uitvoerder en werk én de inspanning die het kost om deze te overbruggen bloot. De acteurs moeten niet imiteren, maar daadwerkelijk de wereld van de hoogste illusie herscheppen. De inwijding in die wereld wordt als het ware het onderwerp van de theatrale handeling. Die handeling kan men in het theater van Vasiljev vergelijken met een ritueel, een echt ritueel en niet een gemaakt plechtige uitbeelding ervan; een feest in de oeroude betekenis van het woord, een feest waarin zowel vreugde als schuld en plicht vervat liggen.

Anders verwoord wil Vasiljev het gekozen stuk vrijwaren van voorafgaandelijke interpretaties. Om die reden beschouwt hij de op-

voering ervan als een op zichzelf staande werkelijkheid, een wereld die bovendien van een bijzondere soort is. Enkel met behulp van een buitengewone geestelijke vaardigheid – en dus niet door 'uitbeelding' of door de tekst 'tot leven te wekken' – kan men ertoe doordringen. Vasiljev neemt bijgevolg aan dat de acteur het werk niet efficiënt kan weergeven. De voorstelling wordt dan ook een reis door of rond het werk. Dit alles brengt een nieuwe invulling van het begrip ritueel met zich mee, doordat het accent verschuift van het eindresultaat naar de structurele eigenschappen van de rituele praktijk. Waar de acteurs in het traditionele theater de tekst beheersen, geven de deelnemers aan het ritueel zich aan de heilige tekst over en doen ze tijdelijk afstand van hun menselijke essentie. Hierbij speelt de hernieuwing van de poging om in de tekst door te dringen een grote rol: geen enkele van de pogingen kan als definitief beschouwd worden. Die pretentie heeft het toneel-ritueel ook niet; het wil enkel de gedachte als een vuur brandend houden in de altijd evoluerende tekst.

Tuinwezens

Hoewel ze al vele jaren volslagen onafhankelijk werken en het in veel oneens zijn met

hun leraar, blijven de leerlingen van Vasiljev, met name Klim en Joechanov, toch in grote lijnen trouw aan de principes van hun leermeester. Het onderscheid ligt voornamelijk in de voorstelling van de gezochte waarheid van het stuk en de techniek waarmee ze die hopen te doorgronden. Het toneel van Vasiljev neigt naar zuiver klassieke declamatie. Als gevolg van een speciale techniek klinkt ieder woord precies en afgemeten, alsof het een betekenis op zich bezit, zonder context. Niets van die aard bij Klim en Joechanov. Ook zij wenden weliswaar middelen aan die erop gericht zijn de objectieve betekenis van de woorden bloot te leggen. Maar waar het theater van Vasiljev tracht de naakte structuur van het werk, de ondeelbare kern bloot te leggen, gebruiken zij in hun zoektocht naar de mythe in een tekst verschillende technieken.

Klim wordt geïnspireerd door de mogelijkheid een stuk te benaderen via aloude mythes en rituelen. Een esthetische vormgeving ziet hij als een tussenstap, een bepaald punt in een eindeloze ontwikkeling. Het hedendaagse theater is eveneens zo'n punt, niet meer dan dat. Daarom zijn de stukken van Klim doorgaans eclecticisch. Een authentieke rituele techniek wordt gecombineerd met vrije interpre-